

Hagiografy

I. Úvod do hebrejskej poézie

- a. nemá meter
- b. nemá rým
- c. paralelizmus

II. Žalmy [9.1]

Vincent, M.A. „The Shape of the Psalter: An Eschatological Dimension?“ pp. 61-82

McCann, J. Clinton ed. *The Shape and Shaping of the Psalter*. JSOT supp. 159. Sheffield Academic Press: Sheffield, 1993.

Whybray, Norman. *Reading the Psalms as a Book*. JSOT supp. 222. Sheffield Academic Press: Sheffield, 1996.

- a. Názov a autor
- b. Historické pozadie
- c. Posolstvo a hlavné témy
- d. Literárny rozbor: Žalmy ako kniha so začiatkom, stredom a koncom
 - i. V kontexte
 1. Keďže sme začali preberať Bibliu ako knihu, ktorá má začiatok, stred a koniec- čo sa stane keď prídeme na knihy, ktoré nemajú dej, ale sú poetické, múdroslovné alebo prorocké? Nie sú pravé tieto knihy dôkaz, že Biblia *nie je* kniha, ktorá má začiatok, stred a koniec? Veď ako sa môže zápleтка rozvíjať, keď tu nie je žiaden dej?
 2. Ja si myslím, že odpoveď je jednoduchá. Na začiatku knihy sa nastal konflikt alebo problém. Keď sa nastane problém, v tej chvíli začnem prežívať napätie a túžbu po vyriešení konfliktu. Tá túžba je spojená s istým očakávaním na to, ako príbeh má skončiť. Na konci knihy sa konflikt vyrieši, uvoľní sa napätie a splní sa naše očakávanie. V strede je zápleтка. V strede sa konflikt možno komplikuje, možno že sa trochu zmení alebo vyjasní a dokonca sa môže trochu rozuzľovať, ale cez to všetko sa s tým mení a upravuje naše očakávanie čo sa týka toho, ako má príbeh skončiť. Cez to všetko prežívame napätie, ktoré prežívame rôznou intenzitou, v rôznych častiach knihy. Toto všetko sa spolieha na dej, lebo ako pokračuje dej, vtedy sa blížime k vyriešeniu alebo možno sa vzdalujeme od vyriešenia. Ak autor zastaví dej, zastaví pohyb k vyriešeniu.
 3. Teraz čítame žalmy, múdroslovné knihy a prorokov. Dej sa akoby zastavil a s ním aj zápleтка zostala stať na jednom mieste. Lenže naše očakávanie sa môže stále zmeniť, upraviť, a rozvíjať. Vlastné o tom sú

4. Všimnite si, kde sme v príbehu. Sme v najhlbšom napätí a prežívame najhlbšie zúfalstvo. Boh urobil zmluvu s Abrahámom a keď sme skoro akoby dočkali na jeho splnenie, sme sa sklámali keď Boží ľud nevedel splniť svoju spoluúčasť. Potom nám Boh dal novú nádej. Dal nám novú nádej, keď nám dal kráľa Dávida, ktorý prišiel najbližšie k tomu aby sa splnili podmienky zmluvy. Všimnite si, že Dávid prišiel najbližšie k tomu, aby splnil nie len našu stranu zmluvy ale aj Božiu stranu. Bol najspravodlivejší (1 Sam 13:14) a pod jeho vládou sme videli najväčší úspech Izraela. Ale pretože sme vtedy prišli najbližšie k tomu aby Božia zmluva sa splnila, sme potom prežívali najhlbšie sklamanie, keď sme boli svedkovia zlyhania kráľov po Dávidovi a konečné zlyhanie celého národa a ako ich Boh potom zničil a uviedol do zajatia. V čase Dávida sme boli tak blízko, a teraz sme tak ďaleko ako keď boli v Egypte.
5. Teraz je konflikt najhorší, teraz to napätie prežívame najsilnejšie. A čo naše očakávanie? Ani nevieme už, čo očakávať. Nevieme kde hľadať novú nádej. Čo môžeme očakávať? Máme vôbec nádej, že Boh ešte splní jeho prisľúbenie? Môžeme ešte očakávať krajinu, národ, Božiu prítomnosť, požehnanie, Kráľa?
6. Práve toto je situácia do ktorej hovoria Žalmy, múdroslovné knihy a proroci. Čo máme teraz očakávať? Máme ešte nádej?
7. Tieto knihy pozmenia a upravujú naše očakávanie, dajú nám novú nádej ale nedajú nám novú zmluvu, nedajú nám nový cieľ. Predtým sme mali konkrétne očakávania, vedeli sme čo hľadať. Čakali sme krajinu, národ, požehnanie, a kráľa. A stále môžeme očakávať krajinu, národ, požehnanie, a kráľa ale teraz sa dozvieme, že nie takú krajinu, aká sme si mysleli, nie taký národ, aký sme si mysleli, nie také požehnanie, aké sme si mysleli a nie takého kráľa, aký sme si mysleli.

ii. Žáner žalmov

1. Čítali ste o Mowinckelovi, ktorý povedal, že jednotlivé Žalmy sú spojené so špecifickými festivalmi. To, čo on chcel vedieť je, počas akého sviatku alebo udalosti sa čítal tento žalm. Pre neho táto otázka bola kľúčová pre interpretáciu žalmov. Všimnite si, že správna otázka podľa neho nie je, v akej situácii vznikol tento žalm, ale s akou udalosťou bol spojený. Ako sme videli v 1 Sam 17, toto je dôležitá otázka, lebo pôvodný zmysel žalm, nemusí byť ten istý, aký má v novom kontexte. Teda otázka je kto bol inšpirovaný- pôvodný spisovateľ, alebo redaktor? (Tým nechcem povedať, že súhlasím s Mowinckelom, lebo kultický kontext určite nie je ten najsprávnejší prístup. Ale myšlienka, že žalmy nie sú v pôvodnom stave a že prešli redakcie v post-exilnom období je dôležité pre interpretáciu kníh.)

2. Toto je viac menej to, čo hovorí Hanes, keď píše, že „pokusy viazať jednotlivé žalmy na historické udalosti smerujú proti úmyslom autorov žalmov.“
3. Práve v poslednej dobe sa veľmi veľa robilo so žalmami a myslím, že môžem povedať, že je konsenzus v názore o tom, ako máme ísť ďalej v čítaní žalmy, hoci nie je jasne, presne ako to má byť. Teda, teraz vám chcem uviesť niekoľko príkladov o tom, ako môžeme čítať Žalmy, ale pravdepodobne ani jeden príklad nie je ten správny spôsob, ale smeruje sa k správnejmu cieľu.

iii. Štruktúra

1. Pre interpretáciu žalmov je kľúčové, podľa väčšiny teológov vrátane aj konzervatívni, čítať žalmy ako jednu knihu. To znamená, že nie len spisovatelia boli inšpirovaní, ale aj redaktor(i).
2. Ale prečo čítať žalmy ako knihu so začiatkom, stredom a koncom? Čo naznačuje, že by sme mali čítať žalmy takýmto spôsobom?
3. No napríklad, to, že Žalmy majú úvod, stred, záver, a celkový vývin alebo smer.
4. (Preto si myslím, že je nevýstižné hovoriť o žalmoch ako o antológii, lebo antológia znamená výber /zbierka/ zo spisov *toho a toho*, čo naznačí náhodný výber, alebo to, že jednotlivé spisy v zväzu, nemajú nič spoločne a nesmerujú k nijakému záveru. Ak myslíme o antológii v tom zmysle, potom neexistuje antológia v Biblii. Neexistuje. V tom zmysle sú niektoré knihy v Biblii antológie, že autor si nesadol naraz písať všetky príslovia, ktoré v tej chvíli vymyslel, ale zbieral všetky, ktoré poznal, či ich vymyslel sám, alebo požičal od iných zdrojov. Ale ak chceme tvrdiť to, že nie sú v nejakom poradí, alebo nesmerujú k nejakému cieľu, v tom zmysle by som nepoužíval pojem antológia alebo zbierka.)
5. Ale k veci, prečo si môžeme myslieť, že žalmy sú jedna kniha?
 - a. Majú úvod (žalmy 1 a 2 spolu slúžia ako úvod [/Vincent 63/](#)- to ukazuje na to, že majú začiatok ale aj to, „že niektoré dvojice žalmov alebo skupiny žalmy boli sformované redaktora, aby presadzovali novú interpretáciu“ [/Whybray 30/](#))
 - i. Ani prvý ani druhý nemá nadpis. Väčšina žalmov v prvej - tretej knihe má nadpis a v prvej knihe len 10. a 33. žalm v MT a v LXX len 1. a 2. nemajú nadpisy v celej knihe Žalmy.
 - ii. Je niekoľko spoločných slov v prvom a druhom žalme, ktoré zmiznú

v nasledujúcich žalmoch- hgh *rozjímať*, *mrmlať* v 1:2 a 2:1; dba *zahynúť*, na konci prvom a druhom 1:6 a 2:12. Toto potvrdí, že tieto žalmy by mali byť prečítané spolu.

- iii. Je *inclusio* okolo týchto dvoch žalmov „Blahoslavený muž, ktorý. . .“ 1:1 a „Blahoslavený sú všetci, čo sa k nemu utiekajú“ 2:12 /3. žalm tiež končí s blahoslavením, ale tam je iné slovo po hebrejsky, slovo *irb*.
- iv. Obidvaja predvídajú myšlienky, ktoré prídu neskôr v knihe. Prvý žalm zdôrazňuje múdrosť v poslušnosti- len ten, ktorý žije podľa Božieho zákona bude žiť. Druhý žalm zdôrazňuje múdrosť v očakávaní na Mesiáša- len ten národ ostane, ktorý sa podriaďuje Mesiášovi. Tieto sú témy, ktoré sa opakujú a vyvinú v celej knihe.
- v. Čiže, Žalmy začínajú s orientačným bodom. Čo je dôležité? Poslušnosť a trpezlivosť v očakávaní na Mesiáša, alebo viera, že príde Mesiáš.

b. Majú záver (žalmy 146-150)

- i. Kniha Žalmy končí s piatimi žalmami, ktoré chvália Bohu a slúžia ako doxológia. /spolu je slovo *lh* 89 krát v starej zmluve, vždy v knihe Žalmy. Z tých 89 je v 7 v I. knihe (1-41), 12 krát v II. knihe (42 - 72), 3 krát v III. Knihe (73 - 89), 9 krát v IV. Knihe (90 - 106), a 58 krát v V. knihe (107 – 150). Z tých 58 krát v V. knihe je 35 krát v posledných 5 kapitol.

c. Majú stred (5 kníh, ktoré sledujú dejiny kráľovstvo Vincent)

- i. Brueggemann navrhol teóriu, že žalmy môžu byť rozdelené podľa toho či je žalm orientácie, žalm dezorientácie alebo žalm reorientácie. Brueggemann navrhol tieto skupiny žalmov ako klasifikácia pre žalmy (podľa Hanesa je žalm orientácie chválospev, žalm dezorientácie žalospev a žalm reorientácie vďakyvzdanie- podľa Vincent orientačný žalm je žalm, v ktorom žalmista vyjadruje svoju teoretickú a neskúšanú vieru /1. a 2./, dezorientačný žalm je žalospev v situácii

keď žalmista prežíva krízu viery /3./, a reorientačný žalm, je žalm, v ktorom žalmista prešiel skúšku viery a ostal posilnený a múdrejší /146. – 150./) ale dá sa povedať, že v nich vidíme aj smer v celej knihe.

- ii. Tento smer vidíme v tom, ako kniha začína a končí lebo začína s **orientačnými** žalmami a končí s **reorientačnými** žalmami. Medzitým vidíme posun od **dezorientačných** k **reorientačným**.
- iii. Napríklad 73. a 77. žalm spochybňuje 1. žalm. Spochybňuje to, že Boh naozaj ešte vládne. Lebo ak vládne, kde je? Sú jeho veľké činy len činy minulosti? Majú význam pre mňa dnes?
- iv. Žalm 88 je tiež **dezorientačný** žalm lebo je celý negatívny. **89. žalm** spomína na Božie zmluvy ale len preto, aby ich držal pred Hospodinom a opýtal sa, kde je tvoja vernosť teraz, Pane (50).
- v. Keď prejdeme do IV. Knihy, tam nájdeme **reorientačné** žalmy. IV. Kniha má „odpoveď“ na problém, ktorý nastane v tretej knihe. Vo štvrtej knihe nájdeme tému púšť-Mojžiš (90 /nadpis/, 99:6-7, 103:7, **105:26**, 106:13-16, 23, 32, a žalm **95**, 81). Toto môže znamenať, že hoci sme zlyhali tak, ako oni, pomínie táto generácia a Boh vedie novú generáciu do zaslúbennej krajiny.
- vi. Ešte k tomu vidíme, že mnoho žalmov v tejto knihe chvália Bohu napriek tomu, čo museli prežiť (100, 103, 104, 106).
- vii. Ďalej tu zbadáme tému „YHWH je kráľom“. Táto téma potvrdzuje je to, že napriek tomu, že nie je kráľ na fyzickom tróne, napriek všetkému nespravodlivosti, čo vidíme okolo seba, napriek tomu, že momentálne nevidíme nádej do budúcnosti, Boh je na tróne v nebesiach a on skutočne vládne nad touto zemou a jeden deň sa vráti a dá všetko do poriadku (96 a 98)
- viii. Čiže do značnej miery môžeme povedať o knihe Žalmy, že čitateľ je na ceste od orientácie cez dezorientáciu, k reorientácii.

- ix. A všimnite si, že presne taký rast je to, čo je potrebné teraz v Biblii ako kniha. Prešli sme čas, keď všetko bolo jasné, Boh nám dá, čo nám sľúbil, prešli sme čas keď naša viera prežívala hlbokú krízu. Teraz stojíme práve v tej kríze a rozmyšľame, ako ísť ďalej. Máme vôbec nádej? Žalmy odpovedajú áno. Ale otázka je, čo to vlastne je reorientácia? Ako ju môžeme prežívať? Čo máme robiť, aby sme boli posilnení a múdrejší, aby sme mohli ísť ďalej?
- x. Ale teraz potrebujeme si priznať, že takáto interpretácia nie je bez problémov. Lebo nie je jasne v strede knihy (čiže nie je jasné okrem v úvode a v závere, že taký posun naozaj je v knihe). Je pravda, že v prvej polovici prevládnu dezorientačné žalmy a v piatej knihe prevládnu reorientačné žalmy ale je aj mnoho vynimiek, ktoré rušia hladký posun.
- xi. Tak sú pochybnosti, či je naozaj taký výrazný posun v knihe Žalmy, ale nechceme skončiť s negatívnym prehodnotením tejto interpretácie. Hlavne je, že všetci súhlasia, že kniha má úvod, má záver a prešla redakciu, ktorá mala zámer dať knihu jednotnú štruktúru. Presne aká je, nie je ešte známe.

6. Posledná pripomienka je k inšpirácii žalmy. V akom zmysle sú inšpirované, ak sú to len modlitby človeka k Bohu, kde sa ho pýta takéto veci ako napríklad, kde je tvoja milosť? Alebo keď sa modlí k Bohu, aby zničil svojich nepriateľov, lebo on sám je spravodlivý? Odpoveď je, že Žalmy, ako kniha, nie je plná len otázok a modlitby. Žalmy išli hore k Bohu a vrátili sa s Jeho odpoveďou. Žalmy sú inšpirované, lebo sú spolu v tejto knihe, kde spolu tvoria odpoveď na našu situáciu. Jednotlivé žalmy nie sú príklady modlitieb alebo šablóny pre nové modlitby.

III. Úvod do Múdrosti

- a. Čo to je múdrosť? To je vlastne otázka, ktorou sa chceme dnes zaoberať. Ale pred tým, než začneme, chcel by som vedieť, aké sú vaše dojmy z múdroslovej literatúry.
- b. Už sme spomenuli, že Pentateuch je na inej úrovni inšpirácie ako ostatné knihy. Pentateuch je považovaný za „najinšpirovanejší“ a múdroslovné knihy sú „najmenej“ inšpirované. Ale prečo? Lebo múdrosť netvrdí, že je z Božích úst alebo ruky, múdrosť je zdedená od

rodičov, od kultúry. Múdrost' je písané vyjadrenie božskej (kresťanská) kultúry. Múdrost' je svetónázor alebo spôsob života.

- c. Ako to myslím? Určite ste mali nejakú takú skúsenosť. Učiteľ matematiky s vami preberie novú latku a vypočíta s vami príklady. Potom vám dá domácu úlohu, povedzme 5 príkladov. Pôjdete domov a urobíte ten prvý celkom v pohode a si myslíš, že toto pôjde rýchlo a pôjdeš von si zahrať futbal s kamošmi (alebo hrať sa bábikami). No ale potom ten druhý príklad sa trochu líši od tých, ktoré vypočítal učiteľ. Nie je taký jednoduchý, ako ten prvý. Si uvedomujete, že zhrňa tie isté kroky ale tie kroky sú akosi zložitejšie. Toto je múdrost'. Boh nám dal desať prikázaní. Dal nám postup, ako vyriešiť rovnice. Potom nám ešte k tomu vypočítal niekoľko príkladov. Vysvetlil napríklad, čo to znamená v praxi, že mám uctievať len Boha a žiadneho iného Boha. Povedal, že moja žena by mala byť veriaca, z Božieho ľudu, lebo ak je neveriaca, môže sa stať, že má zväzda od Boha a budem uctievať iných bohov. Dal nám postup, vypočítal niekoľko príkladov a ideme na to. No tu je veriaca, ona môže byť moja manželka. No ale ona ma nechce. Tak tu je veriaca, ona môže byť moja manželka. Lenže tu je ďalšia. Ona tiež môže byť moja manželka. Alebo táto. Alebo táto. Ale Bože- ako si mám vybrať? Nie je jedna tá pravá? Je jedna správnejšia ako druhá? Toto je múdrost'. Boží zákon v praxi. Vedieť ako aplikovať Boží zákon.
- d. Preto je múdrost' je ako kultúra alebo svetónázor. Keď pôjdem do novej kultúry, musím poznať zákony tej krajiny. Keď chcem žiť šťastný, musím platiť daň a musím mať zapnuté svetlá na aute cez deň od 15. októbra do 15. apríla. Nemôžem kraďnúť z obchodu atď. Ale nie je zlé vedieť aj to, že keď pôjdeš do drogérie, musíš po prvej zobrať zo sebou kôš a ak nie je zvyšná musíš slušne čakať v rade. Toto nemusí byť nikde napísané ale keď preskočíš cez rád a nemáš kôš, lebo nechápeš na čo tá pani čaká, budeš mať taký pocit akoby si niečo ukradol. A keď ty pôjdeš do Ameriky na návštevu nebolo by zle vedieť, že ak Ti ponúkajú niečo piť tá ponuka je úprimná a platí do konca večere s očakávaním, že pôjdeš sám si to zobrať z chladničky lebo to je vrchol pohostinnosti, že sa môžeš cítiť ako doma v mojom kráľovstve. A keď teraz hovoríš, že to nechceš, nebudem ťa otravovať celý večer, však to zoberieš, keď budeš chcieť. Lebo keď to nevieš, pôjdeš domov smädný a našťvaný, že to sú najnepohostinnejší ľudia na svete. Tieto pravidlá nie sú napísané ale všetci ľudia v danej kultúre ich poznajú a žijú podľa nich. Žiť podľa múdrosti sa nedá vysvetliť. Musíš vstúpiť do novej kultúry. Musíš to prežívať. Musíš byť vedený. Musíš nechať múdrost' upraviť a pozmeniť váš svetónázor, vaše rozmýšľanie o tom, čo má vyššiu a nižšiu hodnotu. Ty nemôžeš sám zmeniť svoj svetónázor, nemáš k nemu priamy prístup. Môžeš len obzerať ako múdrost' vyzerá v skutočnom živote a z toho učiť sa. Vziať pre seba nový spôsob života, aj keď tomu nerozumieš.
- e. Ale múdrost' je oveľa viac ako len naučiť sa žiť. Pre múdrost' slúži ako základ určitý svetónázor. Keď preskúmame múdrost', môžeme niečo vedieť o svetónázore, ktorý je jeho základom. Je zaujímavý, že ten svetónázor nie je len svetónázor Izraela, ale aj svetónázor okolitých národov. Aspoň do istej miery.

- i. Prvá vec, ktorú môžeme povedať o svetonázore staro blízkeho východu je, že je založený na tom, že **Boh stvoril tento svet, aby fungoval podľa určitých zákonov**. Tieto zákony sú časťou stvorenia. Tak ako gravitácia nie je zákon, ktorý má hmotnosť poslúchať ale je to zákon, ktorý má svoj pôvod v hmotnosti na ktorej funguje, tak aj mravnosť je vlastnosť, ktorá funguje v tomto svete. Mravnosť nie je len zákon, ktorý by som mal poslúchať, mravnosť je časť mojej bytosti a funguje, či ja chcem, aby fungovala alebo nie. Ja môžem vyskočiť z vysokej budovy, ale spadnem. Ja môžem aj Vám ublížiť, ale poruším náš vzťah. Toto nám hovorí dve veci o múdrosti.
1. Po prvej **múdrost' je dostupná**. Len tým, že pozorujem svet okolo seba, môžem prísť na to, čo je správne a čo nie, lebo múdrost' je zakotvená do samotnej látky tohto sveta. Boh ju tam dal. Keď svet funguje podľa jeho poriadku vtedy je harmónia a hojný život.
 2. A druhá vec je to, že **múdrost' funguje sto percentne**. Tak ako príčina a následok, vždy a sto percentne.
 3. Z toho sa dá aj vyvodiť, že ak sledujeme poriadok, ktorý Boh stvoril v tomto svete, potom **žijeme v harmónii so svetom okolo nás**.
 4. A preto často krát nájdeme v múdroslovnej literatúre **dve cesty**, jedna cesta vedie k životu, a jedna k smrti.
 5. Teda múdrost' je spôsob života, ktorý sa prispôsobuje poriadku tohto sveta a vedie k harmonickému životu, plnému životu.
 6. Takýto optimistický pohľad na múdrost' vidíme najsilnejšie v knihe Príslovia.

IV. Príslovia [9.2]

- a. Názov a autor
- b. Historické pozadie
- c. Posolstvo a hlavné témy
- d. Literárny rozbor
 - i. Prvých deväť kapitol sú úvodom do knihy Príslovia a 31. kapitola slúži ako záver.
 - ii. V úvode, otec sa snaží presvedčať syna, aby chodil po ceste múdrosti, lebo múdrost' vedie k životu. V múdroslovnej literatúre sú dve cesty. Jedna cesta vedie k životu a ďalšia cesta vedie k smrti. Nezabudnite, ak žijeme podľa poriadku, ktorý Boh vložil do sveta, vtedy prežívame harmóniu a hojný život. Každá reč (skoro každá kapitola je iná reč) jeho argument má iný rozmer. Teda jeho argument sa vyvíja počas prvých deväť kapitol.
 1. Prvá kapitola
 - a. poznámka k štruktúre
A (8-10) poučenie

B (11-14) hriešnici
 A' (15) poučenie
 B' (16) hriešnici
 A" (17-19) poučenie.

- b. poznámka k štruktúre
 A (20-21) volanie múdrosti
 B (22) blázni
 C (23-25) volanie a odmietnutie
 D (26-27) katastrofa
 C' (28-31) volanie a odmietnutie
 B' (32) blázni
 A' (33) volanie múdrosti
- c. Nechod' cestou s bláznami, lebo vedie k smrti.
 Ale ako s tomu vyhýbeme? Odpoveď je
 v druhej kapitole . . .

2. Pozrime na druhú kapitolu.

- a. Ak, ak, ak; vtedy, vtedy; tak. Funguje
 stopercentne, stačí hľadať a nájsť.
- i. **AK** (1., 3., 4.) hľadáš celou svojou
 dušou, myslou, silou . . . ale básničke
 povedané- ušami, nohami, očami,
 hlasom . . .
- ii. **TAK** (5-8 a 9-19)
 A (5) porozumieš
 B (6) pretože JHWH dáva múdrosť
 C (7-8) strážiť bude tvoje chodníky
 A (9) porozumieš
 B (10) lebo múdrosť Ti vojde do srdca
 C (11-19) strážiť bude Tvoje chodníky
 i. (12-15) od zlého muža
 ii. (16-19) od zlej ženy
- iii. **LEBO** požehnanie pre múdry a kľatba
 pre bláznov.
- b. Tu vidíme, že múdrosť funguje ako prírodný
 zákon, ak . . . vtedy (ak . . . tak). Vidíme, že
 múdrosť vedie k harmonickému životu. Vidíme
 dve cesty, vidíme, že ju nájdeme, keď
 pozorujeme svet okolo nás.
- c. Ale predsa aj v knihe Príslovia vidíme niečo, čo
 neseď úplne s týmto svetonázorom, lebo aj keď
 my máme hľadať, nie je to pre našu zásluhu, že
 to nájdeme, lebo JHWH je zdrojom múdrosti.
 On je ten, ktorý nám dá múdrosť. Nie je to tak,
 že my získame múdrosť, ale múdrosť príde
 k nám.
- d. Nie my sme schopní chrániť naše cesty ale
 múdrosť chráni naše cesty.

- e. Múdrost' je tu porovnaná s JHWH (ešte užšie porovnanie je v 8. Kapitole). Tu máme silný dojem, že múdrost' nie je len časť stvorenia, múdrost' je pred stvorením, múdrost' je viac ako stvorenie. Múdrost' nie je v stvorení, múdrost' je u Boha alebo v Bohu, alebo Bohom . . . neviem to povedať, ale nie je to isté, čo učili v okolitých krajinách.
 - f. Teda 2. kapitola odpovie na otázku, ktorú máme, keď skončíme prvú kapitolu, ako sa vyhýbeme ceste, ktorá vedie k smrti? Hľadáme múdrost' a ona bude chrániť naše cesty. Ďalšia otázka ale je prečo hľadať múdrost'? Odpoveď je, lebo múdrost' vedie k dobrému životu (3. kapitola).
 - g. Takže je kontinuita v myslení o múdrosti medzi Izraelom a okolitými krajinami ale je aj diskontinuita- líši sa od nich.
 - h. Sledovať múdrost' neznamená dodržiavať nejaký náboženský systém učenia alebo zvykov. Poslúchať múdrost' znamená žiť spravodlivý život. Múdrost' je predovšetkým spôsob života.
3. V knihe Príslovia, keď píše, že máme poslúchať prikázania otca, neznamená to Tórah. Prikázania otca sú v druhej časti knihy Príslovia. Jeho prikázania sú jeho príslovia.
- a. Práve tú nájdeme rozdiel medzi zákonom a múdrost'ou. Múdrost'ová literatúra je inšpirovaná tak ako Pentateuch a iné knihy (má autoritu toho istého druhu) ale nemôžeme to aplikovať do života takým istým spôsobom (na inej úrovni). Možno by sme mohli povedať, že pochádza z toho istého zdroja ale iným spôsobom.
- iii. Nemôžeš zobrať nejaké jedno príslovie a ho jednoducho aplikovať do života ako by si aplikoval nejaký zákon. Každé príslovie je na určitú situáciu v živote. Kľúčové pre múdrost' je vedieť, kedy platí. Múdrost' nie je jednoducho odpoveď alebo zákon, múdrost' je nová kultúra, nové hodnoty, nový spôsob života.
 - iv. Niekedy môžeme zobrať viac prísloví spolu a nájdeme nový význam. Poznám jeden komentár, ktorý používa taký prístup všade ale niekedy sa mi zdá, že je veľmi prehnane, ale niekedy sa mi zdá byť celkom dobre. Napríklad: 10:1-5 A-B-C-B'-A'
- A Múdry syn pôsobí otcovi radosť,
ale bláznivý syn je žalosťou pre matku
 - B Bezbožne získané poklady neosožia,
ale spravodlivosť vytrháva zo smrti.

- C Hospodin nedá hladovať spravodlivému,
ale odmieta žiadosť bezbožných
- B' Lenivá ruka spôsobuje chudobu,
ale ruka usilovných obohacuje.
- A' Kto zhromažďuje v lete, je múdry syn
ale syn ktorý vospáva v žatve, robí hanbu.
1. rozbor A a A' sú paralelné. Kto je múdry syn?
Odpovedá 5. verš. Čo je bezbožné získané bohatstvo?
Odpovedá 4 verš. Kto to zaručí? Odpovedá 3. verš.
 2. keď berieme tieto verše spolu, majú už iný rozmer. Ak
zoberiem len jedno príslovie a snažím sa ho aplikovať
do života, beriem ho ako zákon, ktorý platí. Ale ak
čítam všetky spolu, vtedy ich nechám vytvoriť pre mňa
obraz sveta. Nie je to zákon, ktorý by som mal
dodržiavať, ale postoj, ktorý by som mal ustanoviť
v mojom živote. Nie je to tak konanie, ale postoj, ktorý
má svoje výsledky v mojom konaní.
- v. Keď skončíme knihy Príslovia máme veľmi optimisticky pohľad
na múdrosť a na fungovanie tohto sveta. Múdrosť jednoducho
funguje. Ale je to naozaj tak? Kniha Jób, tiež múdroslovná
kniha, vyvoláva vážne otázky.

e. miesto v príbehu Biblie

V. Jób [9.3] Kto má múdrosť?

- a. Názov a autor
- b. Historické pozadie
- c. Posolstvo a hlavné témy
- d. Literárny rozbor
 - i. Literárne pozadie: prostredie Jóba je v dobe patriarchov.
Autor knihy písal tak, aby sme mali dojem, že veci sa
odohrávali v dobe patriarchov, mimo zaslúbenej zeme. To
neznamená, že veci sa vtedy naozaj odohrávali, teda to
neznamená, že autor tvrdí, že tieto veci sa vtedy odohrávali,
pretože len matne opisuje prostredie. To, čo je dôležité je,
prečo udalosti takto opisoval. V tomto prípade, prostredie nám
dáva na jav, že múdrosť nepatrí len Izraelu ale aj ostatným
národom. Aj v tomto vidíme inú kvalitu múdrosti v porovnaním
so zákonom.
 - ii. Poznáme príbeh. Satan prišiel k Bohu a požiadal od neho,
aby skúšal svojho spravodlivého sluhu Jóba. Boh nakoniec
súhlasil. Teraz potrebujeme povedať, že to, čo hovorí
rozprávač, je svätá pravda. Rozprávač pozná Božiu myseľ
a keď rozprávač hovorí, že Jób je spravodlivý, je spravodlivý.
Ezechiel písal (14:4), že sú traja, ktorí boli spravodliví, Nóach,
Daniel, a Jób.
 - iii. Boh zobral Jóbovi bohatstvo, rodinu, zdravie- všetko.
 - iv. Teraz pre Jóba je otázka, „Prečo trpím?“ Lenže za touto
otázkou sú otázky ako napríklad, „Je Boh spravodlivý?“ Táto

otázka je teologická otázka, v múdroslovnej knihe. (Prečo je táto kniha múdroslovná?)

- v. Hoci Jóbova otázka je „Prečo trpím?“ to nie je otázka čitateľa. Otázka čitateľa je, kto má správnu odpoveď? Kto pozná poriadok tohto sveta? Kto pozná Božie cesty? Elífaz? Cófár? Bildad? Elíhú?
- vi. Jób tvrdí, že je spravodlivý. To tvrdí aj rozprávač (1:1-5), Boh na začiatku (1:8) a na konci knihy hoci Jób je vinný toho, že sám obvinil Boha, je stále spravodlivý v očiach rozprávača a Boha (42:7-8). Do konca Elífaz, Bildad a Cófár sú v akoby zachránení cez Jóbovu spravodlivosť. Keďže je to tak, že rozprávač je vždy kľúčový pre pochopenie knihy, musíme to brať veľmi vážne, že Jób skončil tak dobre a jeho priatelia tak zle.
- vii. Otázka len tá ostane, či Elíhú mal pravdu. Ale myslím, že naozaj, nemal nič nové. Najmä v tom, že používa tú istú rovnicu, ktorú používali jeho kolegovia. To je rovnica hovorí, že Boh nedopustí zlo na spravodlivého.
 1. V kapitole 33 Elíhú hovorí, ⁸*Ty si však hovoril predomnou, a ešte počujem zvuk tvojich slov: ⁹Čistý som, bez priestupku, som bezúhonný a viny nemám. ¹⁰Ale On nachádza zámienky proti mne, pokladá ma za svojho nepriateľa. ¹¹Nohy mi kladie do klady, stráži všetky moje chodníky. ¹²V tomto, hľa, nemáš pravdu, musím ti to povedať, pretože Boh je väčší ako človek.*
 2. A ďalej v 34. kapitole ⁵*Lebo Jób tvrdí: Som spravodlivý, a Boh mi odňal moje právo. ⁶Napriek svojej pravde som luhárom, smrtniaci šíp zasiahol ma bez viny. ⁷Kto je taký muž ako Jób, ktorý pije výsmech ako vodu, ⁸chodí v spoločenstve s činiteľmi nepravosti a žije s bezbožnými ľuďmi? ⁹Lebo hovorí: Niè neosoží človeku, byť zadobre s Bohom. ¹⁰Preto ma počujte, rozumní mužovia, ďaleká je Bohu nešľachetnosť a Všemocnému nepravosť. ¹¹Lebo človeku odpláca podľa jeho skutkov a s každým zaobchodí podľa jeho správania.“*
 3. Toto všetko, čo hovorí sa nám zdá naozaj pravdivé, lenže všetky tieto slová musíme čítať v kontexte celej knihy, kde rozprávač hovorí o Jóbovi, že je spravodlivý. Kde Boh sám trestá jeho priateľov pre veľmi podobne reči ale o Jóbovi hovorí, že oni rozprávali zle o Bohu, nie tak ako Jób.
- viii. Ale otázka knihy nie je tak, *či Boh je spravodlivý ako je kde nájdeme múdrosť?* Nefunguje mravný zákon tak, ako my ho vidíme okolo nás? Nemusí Boh odplácať človeka za jeho skutky? Ved' takto sto percente funguje múdrosť! Či nefunguje múdrosť? Kto nám môže odpovedať?!
- ix. 28. kapitola je strčená medzi rečami. Nie je to jasné, že toto hovorí Jób, iste to nehovorí jeho priatelia. Odkiaľ je táto reč?

1. Človek je schopný nájsť skryté poklady v zemi. Poklady, ktoré nevedia nájsť ani orol ani šelma, ktoré chodia v lese a poznajú všetky jeho cesty. Ale človek tieto veci vie nájsť, vie otvoriť zem, vie nájsť poklady skryté tam, kde je večná tma.
 2. Ale ani človek nie je schopný nájsť múdrosť. Múdrosť prevyšuje tieto veci nie len svojou hodnotou ale aj svojou skrytosťou. Múdrosť je len u Boha.
 3. Ale pozrite si, že múdrosť je spojená so stvorením. Boh sa v podstate opýta Jób, či naozaj rozumie poriadok stvorenia a Jób musí odpovedať, že nie. Ak nerozumie ani poriadok stvoreniu, prečo očakáva, že môže rozumieť múdrosti? Ale nič tu nie je o utrpení!
 4. Jób a jeho priatelia hľadali mravný poriadok ale Boh im ukazuje, že mravný poriadok je len podskupina poriadok stvorenia. Mravný poriadok hovorí o vzťahu medzi človekom a Bohom, Ja a Boh. Boh je nad o mnou. Poriadok stvorenia hovorí, že Boh je nad stvorením.
- x. Čiže kniha Jób nám tiež ukazuje, že ten jednoduchý pohľad na múdrosť nestačí. Múdrosť je v stvorení, ale my nesme schopný ju nájsť. Múdrosť je u Boha.
- xi. Kniha Jób nie je taká naivná, ako je kniha Príslovia. Jób si uvedomuje, že tento svet nie je vždy spravodlivý, nie vždy funguje poriadok múdrosti a jednoduché rovnice ak urobíš tak, budeš šťastne žiť. Tiež nám kniha Jób ukazuje, že múdrosť nemôžeme nájsť našou snahou. Musíme sa spoľahnúť na Boha. Kniha Qohelet ale, je ešte ďalej na tomto spektre a nakreslí, dá sa povedať, pesimistický pohľad na tento svet i na múdrosť.
- xii. Žáner
- xiii. Štruktúra
- e. miesto v príbehu Biblie